

Huseyin KARACAN, Sevilay SAHIN

OGRETMENLERIN LIDERLIK BECERILERININ OGRENCILERIN SINIF ICI SORUN DAVRANISLARI UZERINE ETKISI

Хусейин Карасан, Севилай Шахин

**ВЛИЯНИЕ УЧИТЕЛЯ НАВЫК РУКОВОДСТВА ПО ПРОБЛЕМАМ ДИСЦИПЛИНЫ
СТУДЕНТОВ**

Husein Karasan, SelaySahin

**THE EFFECT OF TACHER LEADERSHIP SKILL ON THE DISCIPLINE PROBLEMS
OF THE STUDENTS**

УДК: 378.14-021

Araştırmanın genel amacı, örgün eğitim kurumlarında öğretmenlerin derslerde öğrencilerle karşılaştıkları sorunları aşmada izledikleri metot ve yöntemler ve bu yöntemlerin ne derece başarılı olduklarının sınanmasıdır. Öğrencilerin derslerde gösterdikleri istenmedik davranışlar karşısında lider öğretmenlerin sorun çözme becerilerinin deneysel yöntemlerle ortaya çıkarılması için yapılan iki farklı zamanlı anket uygulanmıştır. Bu farklılıkların ortaya çıkarılması yoluyla hem liderlik kabiliyetleri geliştirmesi hem de sorun çözme yöntemleri ile öğrencilerin pozitif davranışlar göstermesi amaçlanmıştır.

Anketler sonucunda farklı sonuçların ortaya çıkması yapılan çalışmanın anlamlı ve doğru olduğunun ispatı olması yanında yeni yetişen öğretmenlerin bu sorunlarla başa çıkmakta zorlanan öğretmenlerin yararlanacağı bir eser olarak değerlendirilmesi sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışma daha çok etki-tepki sonuçları üzerinde yoğunlaşmıştır. Araştırmada anket sonuçlarına bakıldığında 4.soruda "Derste izinsiz konuştuğunuzda öğretmeniniz nasıl bir tepki veriyor." sorusuna öğrencilerin yaklaşık %80'i öğretmenin en uygun davranış biçimine göre öğrenciye yaklaşılmadığı anket sonuçlarında görülmüştür. Aynı soru ikinci ankette sorulduğunda ise öğrencilerin %95' öğretmenin lider öğretmen davranışlarına göre yaklaşıldığı görülmüştür. Tüm anket sorularında hemen hemen aynı duruma rastlandığı görülmüştür. Öğrencilere pozitif yönde yaklaşıldığında ve lider öğretmenin gerekleri yerine getirildiğinde bunun yanı sıra izlenmesi gereken metotlar ve formasyon takip edildiğinde çok yüksek oranlarda olumlu neticelerin alındığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Lider, Liderlik, Lider öğretmen, Disiplin

The aim of this research is to test the methods teachers use in formal training to overcome the discipline problems they encounter in their lessons. Two different surveys at different times were carried out, using experimental techniques, to find out the problem solving skills of leader teachers against the unwanted behaviours of students in the classroom. By comparing the different results of the surveys, it is aimed to improve the leadership skills of teachers and to make die students behave positively by the help of problem solving techniques.

The very different results of the surveys show how meaningful and essential this work is and that it can be accepted as a source that new teachers and teachers who has difficulty in coping with such problems can use. This work is mainly focused on the results of action and reaction. The answers to the fourth question of the survey, which is "How does your teacher react when you speak without asking for permission in the classroom?" show that about 80% of the teachers don't behave properly. After educating these teachers the same question was asked in the second survey and 95% of the teachers behaved according to leader teacher qualities. Almost all the answers in the survey gave similar results. It is observed that highly positive results are obtained when the students are treated positively, the qualities of a leader teacher performed and the necessary techniques and methodology used.

Key words: Leader, Leadership, Leader Teacher, Discipline

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, hipotezleri, amacı, önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Bugün birçok kamu ve özel okullarda disiplin sorunları yaşanmaktadır. Bu sorunların çözülmesinde çeşitli yaklaşımlar benimsenmektedir.

Bu yaklaşımlar genel olarak ikiye ayrılabilir. Birincisi; öğretmen ve idare ellerindeki yetkileri kullanarak patronca davranarak sorunları çözmeye çalışırlar. İkincisi; öğretmen ve idare lider olarak davranışlar sergiler ve sorunları çözmeye çalışırlar.

Öğrenciler huzur bozucu olduğunda ya da çalışmadığında, bir çok öğretmen de, patronca davranma eğilimindedir. Bu patronca yaklaşım "kestirip atmayı" öngörür. Sorunu çabucak denetime almalarını sağlayacak basit bir şey yapmak isterler(Glasser, 1999).

Birçok öğretmen huzur bozucu öğrencileri iyi tanıyamamakta, rehberlik servislerinden gereğince istifade yolunu seçememekte beraber işin kolayına kaçıp bir an önce öğrenciden kurtulma ya da farklı yollarla problemi çözme eğilimindedirler.

Bu bakış açısıyla öğretmenlerimize öğrenci sorunları karşısında bildik klasik yöntemleri uygulamak haricinde lider öğretmen becerileriyle şu kazanımları elde etmeleri hedeflenmiştir.

- Öğrenciyi potansiyel problem olmaktan uzaklaştırma,
- Öğrenciye kendiyile ve toplumla barışık bir kişilik kazandırma,
- Öğrenciye öz güven kazandırma Topluma faydalı bir birey haline getirme,
- Okulu, öğretmenini ve arkadaşlarını sevdirmeye,

Bilgi edinme isteğini uyandırma iyiyi ve doğruyu bulmasına yardımcı olma

Aileyi bilinçlendirip, okul- aile arsmda bir köprü oluşturma

Problemlere farklı bakış açılarıyla köklü çözümler getirme.

Sonuç olarak teknolojik ve kültürel olarak hızla gelişen dünyamızda öğretmenlerimizin de klasik öğretmen tipinden kurtulup daha çağdaş ve akılcı bir eğitim gönüllüsü haline getirmektir.

Başaran (1966)'a göre Burton ile Bruecker, gerçek bir lider öğretmenin özelliklerini şöyle sıralar:

A- Öğrencilerinin öğrenimi için iyi olanaklar sağlar. I- Öğrenmenin psikolojik ilkelerini kullanır.

I. Öğrencilerinin ilgilerini, yeteneklerini ve ihtiyaçlarını tanır, bunlara eğitimde yer verir, geliştirir.

II. Derslerinde öğrencilerin yaşantılarını kullanır, iyi yaşantılar elde etmelerini sağlar ve ilgilerinden yararlanır.

III. Çocukların çeşitli ve olumlu öğrenme yaşantıları edinmelerini sağlar.

IV. Öğrencilerle birlikte ders planları yapar.

2- Öğretimde, çocuğun büyüme ve gelişiminin ilkelerini kullanır.

3- Sınıfında öğrenmeyi iyi yönetir ve öğrencilerde dengeli bir özgürlük ve güvenlik duygusu yaratacak bir çalışma havası sağlar.

I. Öğrencilerin gittikçe artan bir oranda sorumluluk ve liderlik görevi almalarına yardım eder.

4- Etkili bir plan yapar.

I. Yeter sayı ve çeşitli eğitim araç-gereçlerini sağlar veya hazırlar.

II. Kitaplıklardan yararlanır.

5- Çeşitli öğretim teknikleri kullanır.

I. Çocukların iyi çalışma alışkanlıkları kazanmalarını sağlar

II. Öğrencilerinin kendi başarılarını değerlendirmesine yardım eder.

6- Öğrencilerini tanımak ve onların problemlerini çözmek için her türlü araçtan yararlanır.

7- Çocukların başarısını ölçmek için yeterli araçlar kullanır.

I. Sınav dışı ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanır (anektod, görüşme, anket gibi).bilgileri toplar ve yorumlar.

II. Objektif smav ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanır.

8- Sınıfı başarılı olarak yönetir.

I. Çocukların sağlığını korur, sınıfın ısınmasına, havalanmasına, ışıklandırılmasına, çocukların oturularına göz-kulak olur.

B- Öğrencilerine rehberlik eder.

1- Çocukların bireysel, grup rehberliklerinde büyüme ve gelişim ile ilgili sağlam psikolojik ilkeler kullanılır.

2- Öğrenci velileri ile etkili bir işbirliği kurar. ° 3-

Öğrencileri hakkında objektif bilgi toplar.

I. Öğrenciler ile görüşme yapar.

II. Rehberlik uzmanları ile işbirliği yapar.

C- Öğrencilerimizin bizim atalarımızdan kalan kültürü takdir etmelerine ve anlamalarına yardım eder.

D- Okul çalışmalarına etkin olarak katılır.

1- Eğitim araçlarının başarılı olması için planlamalara katılır.

I. Amaçları açık olarak saptar.

II. Bilgileri toplar ve onlardan sonuçlar çıkarır.

III. Çözüm yolları aramak için etkili yollar bulur.

2- Okul çalışmalarında sorumlulukları paylaşır.

3- Arkadaşları ile iyi ilişkiler kurar.

E- Toplum ile okul arsmda iyi ilişkilerin kurulmasına yardım eder. F-

Öğretmenlik mesleğinin onurunu korur.

1- Öğretmenliğin sosyal değerini ve önemini velilere, öğrencilere ve diğer meslektaşlarına örnekleri ile göstermeye çalışır.

2- Meslek ahlakı korur ve yükseltir.

3- Öğretmen kuruluşlarına üye olur ve çalışmalarına katılır.

4- Kendini mesleğinde yetiştirmeye ve yükseltmeye çalışır. Devamlı yetişmenin önemini bilir.

5- Yeni öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yardım eder (www.bilgiler.gen.tr).

Araştırma Modeli

Bu araştırma, bir program değerlendirme çalışması olarak deneysel bir araştırmadır. Bu araştırmada yapılan çalışma deneysel olup iki anket sonucuna göre değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın analizinde Öntest-Sontest Kontrol Grup Deseni kullanılmıştır. Bu desende tercih edilen istatistiki ölçü kovaryans analizi olmalıdır. Kovaryans analizi ile öntest puanları birlikte değişen (covariate) olarak kullanılarak sontest puan ortalamaları karşılaştırılır.Kovaryans analizinin sayıltılan karşılanamıyorsa sontest ortalamalarının varyans analizi düşünülebilir. Deney grubu için öntest ve sontest arsmda, kontrol grubu için de aynı şekilde öntest ve sontest ortalaması arasında t testi yapılması; sonra da deney grubu ortalamaları farkı manidar da kontrol grubundaki değilse deneme kontrol denemeye göre daha üstündür demek yanlış olur. Çünkü bu tür analizin î. tür hata üretme olasılığı, eğilimi vardır (Balcı, 1995: 148).

Evren ve Örneklem:

Araştırmanın genel evreni Gaziantep'teki özel bir okuldan 224 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma evreni ise Gaziantep'teki özel bir okuldur. Örneklem belirlenirken temel kural olan "yansızlık" ilkesine uyularak örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması: Veri toplama aracı olarak konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasından elde edilen bilgiler doğrultusunda proje danışmanının katkısıyla da geliştirilen ve çoktan seçmeli seçenekleri içeren on sorudan meydana gelen bir

Tablo 1. Kontrol grubunun cinsiyete göre dağılım tablosu

Gruplar	N	f
Kız	64	59
Erkek	48	41
Toplam	112	

Tablo 2. Deney grubunun cinsiyete göre dağılım tablosu

Gruplar	N	f
Kız	66	59
Erkek	46	41
Toplam	112	

(EK 1) Anketin uygulanacağı sınıflar belirlendi. Buna göre deney grubuna 5/A, 5/B, 6/A,6/B ve 6/C sınıfı belirlendi. Kontrol grubuna da 4/A, 4/B, 7/A, 7/B, 7/C sınıfları belirlendi. Anket soruları çoktan seçmeli seçenekleri çerçevesinde görüş belirtmeleri için sorular sorulup yanıtlar alınmıştır. Sorular bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Her sorunun olumsuzdan olumluya doğru puan sıralanışı mevcuttur.

Sorular Gaziantep ilindeki özel bir okulda toplam 235 öğrenciye sorulmuş olup bunlardan 224 tanesi değerlendirmeye uygun görülmüştür.

Veri toplamada okul idaresinden gerekli izin alınmıştır.

Veri Analizi: Veri analizinde SPSS istatistik programı veriler; ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımı ile Paired-Samples T testlerinden yararlanılarak yorumlanmıştır. Sorulara karşılık verilen yanıtlar birebir

değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde 0,001 anlamlık düzeyinde t- testi kullanılmıştır. Kontrol ve deney grupları arasında anlamlı bir fark olabilmesi için p değerinin 0,05'den küçük olmasına bakılmıştır. Tablolarda N öğrenci sayısını, X aritmetik ortalamayı, sd standart sapmayı, Df serbestlik derecesini göstermektedir.

Bulgular

Tablo.3 Seminer uygulamasından sonra davranışlara karşı tutumların karşılaştırılması

		N	X	Sd	Df	t	P
Deney Grubu	Eğitim Öncesi	112	3,13	0,84	111	-18,4	0,00
	Eğitim Sonrası	112	4,42	0,42			
Kontrol Grubu		112	3,10	1,46			

Verilerin analizinde kontrol grubu ile deney grubu arasında anlamlı bir fark bulunulmuştur (P<0,001). Deney grubunda eğitim öncesi ve eğitim sonrası tüm sorulara verilen yanıtların ortalamasında istatistiksel olarak çok anlamlı bir fark bulunulmuştur (P<0,001).

SONUÇ

Öğretmenlerin eğitim hayatları boyunca düzenli aralıklarla çağm gereklerine uygun olarak kendilerini geliştirmek için bir eğitim süreci içine girmelidirler. Çelikten (1996) çalışmasında öğretmen liderliği dersinin üniversitelerde formasyon dersleri içerisinde öğrencilere verilmesi mesleki hayatlarında çok fayda sağlayacaktır. Hizmet öncesi eğitimi, uygulama dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi konular, tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girer. Bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmendir. Çünkü iyi ve nitelikli eğitimi nitelikli öğretmenlerin yapacağını belirtmektedir. Yine bu konuyla ilgili Can (2004) çalışmasında öğretmen adaylarına çeşitli ortamlarda geniş bir deneyim kazandırıcı uygulamalara gidilmelidir. Çalışan öğretmenlerin, sadece sınıf ve eğitim düzeylerinde değil, tüm okulu kapsayan boyutlarda yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri yönünde önlemler almaları gerektiğini belirtmiştir.

Yapılan bu çalışma sonucunda lider öğretmen öğrenci sorunlarını çözmeye çalışırken öğrencinin kişiliği üzerinde durmayıp öğrencinin sorununu ön palan çıkarıp öğrenciyle beraber çözmeye çalıştığında daha verimli sonuçlar alabilir.

Öğretmenlerin bir eğitim lideri olarak öğrencilerin problemleri çözmeye çalıştığında öğrencilerin sosyal ve ruhsal olarak daha sağlıklı bir şekilde yetişmelerine katkı sağlayabilir. Bununla beraber öğrencinin eğitim kurumuna bağlılığını ve eğitim sevgisinin artmasına da katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Balcı, A. (1995). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve Teknikler. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, s. 248.
- Başaran, A. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Algıladıkları Liderlik Stilleri ile İş Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişki, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Can, N. (2004). Öğretmenlerin Geliştirilmesi ve Etkili Öğretmen Davranışları, [Erciyes.edu.tr](http://erciyes.edu.tr).
- Çelikten, M. (1996). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri, sbe.srciyes.edu.tr.
- Glasser, W. (1999). Okulda Kaliteli Eğitim. Beyaz Yayınları.
- [http:// www.bilgiler.gen.tr/1872"basarili"ogretmen-ve-ozellikleri.html](http://www.bilgiler.gen.tr/1872).

Рецензент: д.п.н., Сияев Т.